

1. **MARS** (98) *sb m*

Mars (95), **Marsz** (3); Marsz *KochEpit*; Mars : Marsz *FalZioł* (5:1), *BielKron* (25:1).

Mårs (45). ◇ Mårs- (30), Mars- (7); Mars- *ModrzBaz*, *PudłFr*, *RybGęśli*; Mårs- : Mars- *BielKron* (14:3), *Mącz* (4:1).

sg N Mårs (52). ◇ G Mårsa (14), Mårtessa, Mårtesa (6); -a *FalZioł*, *GliczKsiąż*, *BielKron* (6), *LeovPrzep* (2), *PaprpPan*, *GrabowSet*, *KlonKr*; -tessa *Goski* (5); -a : -tesa *Mącz* (1 : 1). ◇ D Mårsowi (8). ◇ A Mårsa (12). ◇ I Mårs(e)m (4). ◇ L Mårsie (1). ◇ V Mårsie (1).

Sł stp, Cn brak, Linde XVII – XVIII w.; poza tym XIX w. w innym znaczeniu.

1. *n-pers Rzymski bóg wojny; często w użyciach przenośnych na oznaczenie wojny, walki, wojowniczości, losów wojennych itp.; Mars Mącz [Mars – pogański bóg wojenny Mącz 210b] (72) : Marfa powiadał być bogiem pierfi/ dla tego iż był książę walecznyh [!]. *HistAl* K (2); *GliczKsiąż* B5v (2); *RejWiz* 33v (3); *BielKron* 8 (19); *Mącz* 246a (2); *RejAp* 111; *CzechRozm* 6v; *PaprpPan* K2v (5); *ModrzBaz* 63; *StryjKron* 145 (5); *KochJez* B; Bijcie w bębny/ y w trąby: ále nie ná taki Ton/ iáko ízalonému Marfzowi przyłmáki Czynią/ kiedy żeláznym ferdakiem odžíány Miedzy woýłki z lotného wozá sieie rány. *KochEpit* A2; Niedbáią moię pápiéry O przewaźné bohátéry: Nic v nich Mars chočia frogi/ I Achilles prędkonogi: Ale śmiéchy/ ále żarty Zwykły zbierać moie kárty. *KochFr* 3 (2); *KochMuza* 26; *KochPam* 85; *KochPieś* 38 (3); Mársie/ ielli małz rozum/ z niebá wyfokiégo Złtąp trochę: á nápátrż fyé człowieká wdzięczného. *PudłFr* 69 (6); *Calep* 841a; *GórnTroas* 69; *OrzJan* 40; *OstrEpit* A2; *RybGęśli* C2; *GosłCast* 40; *SapEpit* Bv.*

W charakterystycznych połączeniach: Mars krwawy (2), silny, srogi (3), szalony, uzbrojony, wojenny, zwadliwy, żelazny.

*Wyrażenie: »bóg Mars« [szyk 8:1] (9): *GliczKsiąż* B6; *BielKron* 24 (5); Salii, Sacerdotes Martis, Popi Bógá Mårtelá w Rzymie. *Mącz* 365a (3).*

2. *Wojna, walka; losy walki (analogia do łacińskich przenośni utartych) [wojna; potyczka, potrzeba, hitwa, potkanie, potykanie; powodzenie dobre, złe – Mars Cn] (2) : Smiáłością náłzy/ Niemcy wielkością przechodzą/ A ieden ná drugiego zápalczywie godzą/ [...] A gdy fię trzy godziny rownem Marfem bili Niemcy/ Polaoy różno/ z plácow wftąpili *StryjKron* 642; LEfzko ten lubił pokoy przy wolności, [...] To vpátrował, ze nie pewny częłto Ieft koniec Marfá, niofác ftrátę gęłto. *KlonKr* B4.*

3. *n-pr Nazwa planety [Marsowa gwiazda – stella Martis, Mars Cn] (24) : Mars. Planeta ieft niefortuny mnieýszey niżli yne planety. *FalZioł* V 51, [*8]v, V 50, 51 [2 r.], 55v; *RejWiz* 148; *Goski kt*, A2v [3 r.], A3 [2 r.]; *BielKron* 122v; *LeovPrzep* Av, A2, D4; Ze/ gwiazdy one/ co świecą wyfoko Námi tu rządzą[...]? Gdyby ták było/ to prósbá do ciebie/ Byłáby prozna: [...] więc zá tym wfánie/ W Marśie niż w tobie/ pewnieýszeby Pánie. *GrabowSet* D4v, 112.*

*Wyrażenia: »gwiazda Mars« (1): S teyże teź gwiazdy Marfá/ okázuie fyé przyśc ná lndzie niektórych Miałt fławnych niedořtátek *LeovPrzep* A3v.*

*»Mars planeta« [szyk 2:2] (4): *BielKron* 26; Martialis, Kto fię pod plánętą Marfem vrodził. *Mącz* 210c; *LeovPrzep* A3, C4.*